

Bred nedgång
från hög nivå
[SID 4](#)

Bottenkänning
2024?
[SID 9](#)

Ränteläget,
utmanande för
branschen
[SID 10](#)

Bostadsbristen
ackumuleras
[SID 14](#)

**MASKINENTREPRENÖRERNAS
MEKO-RAPPORTERING
VINTERRAPPORT 2023**

Historiskt svagt läge för entreprenadbranschen

Maskinentreprenörernas konfidensindikator uppvisar vintern 2023 ett värde på 81, det svagaste läget någonsin. Det tidigare lägsta uppmätta värdet var på 84 år 2019. Precis som nu befann sig Sverige i en tydlig konjunkturavmattning med mycket svag tillväxt och relativt låg byggvolym. En historisk jämförelse av MEKO-värdena och aktiviteten för bostadsbyggandet visar att det finns ett tydligt samband mellan påbörjade bygginvesteringar för bostadssektorn och resultatet i MEKO.

Våra medlemsföretag känner vintern 2023 en osäkerhet kring framtidens projekt och arbetsflöden. Vi ser en bred nedgång från en hög nivå. Ökade räntekostnader innebär färre bygg- och anläggningsprojekt och därmed minskad lönsamhet för företagen. Den svaga konjunkturen och osäkerheten i marknaden har lett till försiktighet bland beställare. Över 45% av medlemsföretagen har sett att planerade projekt, särskilt inom bostadssektorn, har skjutits upp. Även industri- och infrastrukturprojekt upplever förseningar. Många medlemsföretag pressas också av ökade kostnader, stigande materialpriser och drivmedelskostnader. Företagen upplever i det ekonomiska läget svårt att höja sina priser till kunderna så att företagets marginaler bibehålls.

Vi står nu vid en viktig skiljeväg. Om sex månader, när vi i nästkommande MEKO åter ser tillbaka, kommer vi att kunna bedöma hur väl vår bransch har anpassat sig till dessa förändrade förhållanden. Det är vårt hopp och vår förväntan att denna rapport ska kunna bidra till

kunskap och insikter hos våra medlemsföretag som gör dem starka för framtiden. Vi ser fram emot att tillsammans möta de utmaningar och möjligheter som väntar oss i framtiden.

Trots det bistra budskap rapporten innehåller är jag stolt över produkten Vinter-MEKO 2023. Vi har denna gång avsevärt utvidgat vår analys genom att öka antalet medlemsintervjuer från 80 till cirka 385. Den nya förbättrade rapporten ger en fördjupad förståelse av konjunkturläget jämfört med tidigare år. Den är därmed inte bara en fortsättning på vår tradition att analysera branschens läge, utan också ett bevis på vår ambition att ständigt förbättra och utveckla våra metoder för att ge våra medlemmar det bästa möjliga beslutsunderlaget. Ett stort tack till de medlemsföretag som har deltagit i undersökningen. Er medverkan har möjliggjort en rapport som reflekterar både över dagsläget och vägleder oss inför framtiden.

Anders Robertsson,
Vd Maskinentreprenörerna

MEKO, konjunkturläget i branschen	4
Ekonomi	9
Omvärld, trender och branschens utveckling	12
Förutsättningar och utsikter på bygg- och anläggningsmarknaden	14
Medlemsföretagens verksamhetsinriktning	18
Rekrytering	19
Tre röster om konjunkturläget i branschen	20

SAMMANFATTANDE PUNKTER

- Maskinentreprenörernas konfidensindikator (MEKO) för november 2023 visar det svagaste läget någonsin i mätningen. Man får gå tillbaka till vintern 2019 för att hitta ett värde i samma paritet.
- Panelens bedömning av läget om sex månader är också det mycket svagt i en historisk jämförelse och visar att läget förväntas vara fortsatt mycket negativt.
- Samtliga ingående delparametrar till MEKO-värdet visar en negativ utveckling jämfört med för sex månader sedan och även sex månader framåt. Nedgången sker från en hög nivå, därför upplevs läget av många fortsatt vara normalt för säsongen.
- Arbetsvolymen i november har gått ned kraftigt sedan mätningen i maj och ligger lägre än de två senaste novembermätningarna. Av kommentarerna från medlemmarna att döma är det tydligt att det är det minskade bostadsbyggandet som i första hand ligger bakom den minskade arbetsvolymen.
- Sex månader framåt väntas arbetsvolymen krympa med ytterligare 5 procent jämfört med idag. Det är fortsättningsvis bostadsbyggandet som väntas hålla nere arbetsvolymen. Byggentreprenörer, bostadsföretag och fastighetsägare beräknas minska sina beställningar.
- Den svenska tillväxten väntas bli negativ i år och ett genomsnitt av de senaste prognoserna tyder på att BNP kommer att minska med närmare 1 procent. 2024 blir troligen ytterligare ett år utan tillväxt i ekonomin. En mer tydlig återhämtning väntas inte förrän 2025.
- Majoriteten av de intervjuade företagen menar att ökade räntekostnader utgör det största problemet på marknaden just nu. I första hand innebär det att möjligheten till bygginvesteringar försämras, men också att företagets lönsamhet blir ansträngd genom ökade kostnader. Den kraftigt försämrade konjunkturen och de osäkra utsikterna har skapat en försiktighet hos beställarna, som medlemsföretagen märker av.
- Hälften av de tillfrågade företagen planerar att varsla/säga upp personal och nästan lika många kommer att skjuta på investeringar eller spara in på rörliga kostnader till följd av det tuffare läget.
- De påbörjade husbyggnadsinvesteringarna väntas krympa med drygt 25 procent i år och ytterligare knappt 10 procent 2024. Bostadsbyggandet väntas svara för den största nedgången.
- Anläggningsbyggandet ser ut att växa i år med 7 procent. Nästa år väntas i stort sett en nolltillväxt.
- Trots det utmanande ekonomiska läget och att det kommer signaler från en del av medlemsföretagen att man behöver se över antalet anställda, visar det sig att 6 av 10 trots allt är lika många anställda i november i år som vid samma tidpunkt förra året.

MEKO KONJUNKTURLÄGET I BRANSCHEN

Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO

Förklaring till mätningen

Alla medlemsföretag har möjlighet att delta i Maskinentreprenörernas konjunkturundersökning som genomförs två gånger per år i samband med att konjunkturrapporten tas fram. Dels finns en fast panel med 80 företag, som kontaktas via telefon, dels skickas en webbaserad enkät ut till alla övriga medlemsföretag. Undersökningen belyser hur medlemsföretagen upplever konjunkturläget, beläggningsgraden, orderstocken och annat som ligger till grund för beräkningen av Maskinentreprenörernas MEKO-värden. Det sammanlagda resultatet redovisas i konjunkturrapporten på två sätt. Dels för de sex olika delparametrarna i branschen, dels vägs positiva och negativa svar från delparametrarna samman till Maskinentreprenörernas konfidensindikator, MEKO. Förutom de 80 telefonbaserade intervjuerna kommer antalet svar att variera mellan undersökningstillfällena. I webbenkäten händer det också att enkäterna inte fylls i komplett. I denna rapport baseras MEKO på i genomsnitt 385 svar som lämnades under november månad.

Svagaste läget sedan 2019

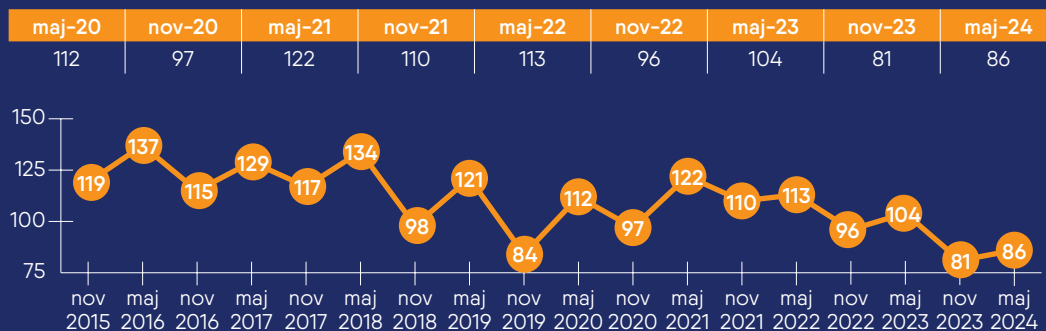
Maskinentreprenörernas konfidensindikator för november 2023 visar det svagaste läget någonsin i mätningen. Man får gå tillbaka till vintern 2019 för att hitta ett värde i samma paritet och även då befann sig Sverige i en tydlig konjunkturavmattning med mycket svag BNP-tillväxt och relativt låg byggvolym. Året därpå, just när en ekonomisk återhämtning såg ut att ta form, kastades världen in i Covid-19 pandemin. Panelens bedömning av läget om sex månader är också det mycket svagt i en historisk jämförelse och visar att läget förväntas vara fortsatt mycket negativt. Företagen räknar dock med en viss ökad aktivitet, vilket troligen hänger samman med säsongvariationer då aktiviteten av tradition ökar under sommarhalvåret.

Tydliga samband

En historisk analys av MEKO-värdena och aktiviteten på husbyggnadsmarknaden visar att det finns ett tydligt samband mellan påbörjade husbyggnadsinvesteringar och resultaten i MEKO-rapporteringen. De låga MEKO-värdena under åren 2018-2020 sammanföll med en period av relativt begränsad byggaktivitet, jämfört med åren dessförinnan och därefter. Samma effekt ser vi i de senaste mätningarna, där värdena 2022 och 2023 följer den kraftigt försvagade volymen av påbörjade husbyggnadsinvesteringar som nu är fallet.

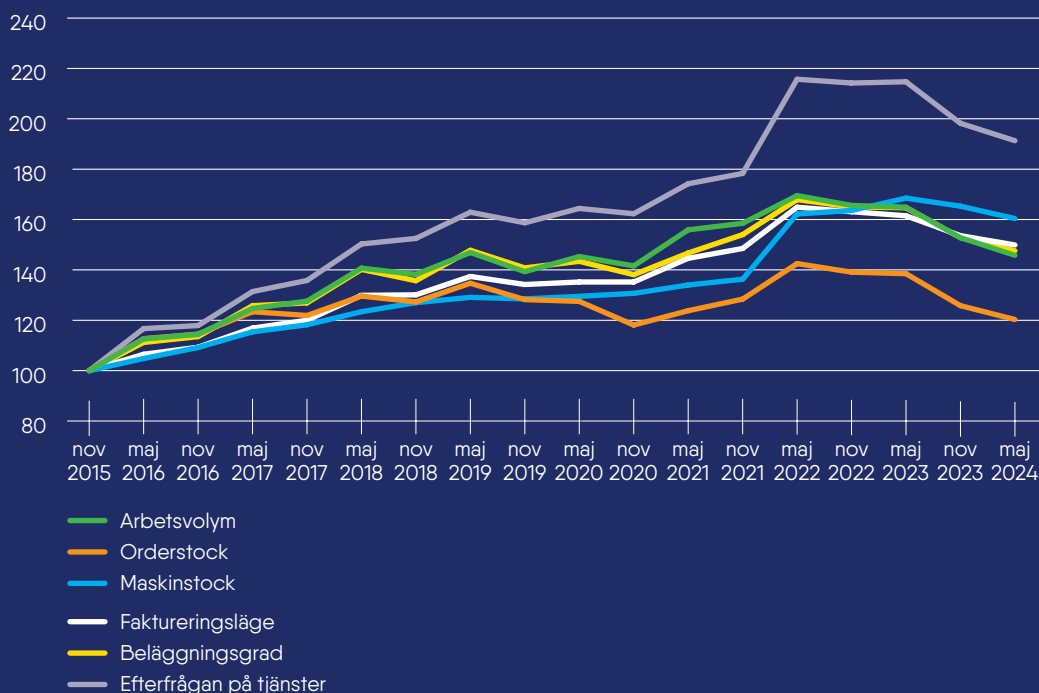
MEKO

Notera att uträkningen av delparametrarna och MEKO görs på olika sätt och kan därför inte jämföras. MEKO redovisar skillnaden mellan andelen som svarat positivt (öka), respektive negativt (minska) på sex olika delfrågor. I sammanställningen tas inte hänsyn till styrkan i absoluta tal. Den sammanlagda indikatorn ger en indikation på stämningläget i branschen. En siffra över 100 indikerar ett positivt stämningläge, under 100 ett negativt stämningläge. Delparametrarna tar hänsyn till den procentuella utvecklingen och räknas sedan om till ett index. Från och med november 2023 baseras MEKO-värdet och delparametrarna på svar från både telefonintervjuer och webenkäter. Eftersom svaren är fler än tidigare undersökningar och även kommer att variera från gång till gång, anpassas beräkningen så att resultaten är jämförbara med tidigare undersökningar.

Delparametrar till MEKO

Nedan redovisas de sex delparametrarna som vägs samman till MEKO-värdet. Delparametrarna redovisas som index i absoluta tal så att man kan se styrkan i förändringarna.

Arbetsvolym

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
141,6	155,9	158,5	169,5	165,6	164,9	152,8	145,8

Arbetsvolymen i november har gått ned kraftigt sedan mätningen i maj och ligger lägre än de två senaste novembermätningarna. Samtidigt är värdet betydligt högre än under pandemiåret 2020. Av kommentarerna från medlemmarna att döma är det tydligt att det är det minskade bostadsbyggandet som i första hand ligger bakom den minskade arbetsvolymen. Av svaren kan man samtidigt utläsa att nedgången är relativt bred och berör flera beställargrupper, som privata och offentliga beställare, men i huvudsak främst byggtreprenörer. Uppdrag relaterade till andra husbyggnadsprojekt än bostäder, som kontor, lokaler och industri har också minskat. Det går även att se en minskad aktivitet när det gäller ny- och ombyggnad av vägar, arbeten i gruva/stenbrott/deponi samt transporttjänster och uthyrning av anläggningsmaskiner. De typer av tjänster som verkar ha klarat sig bättre är vägunderhåll, VA-arbeten och elarbeten som kraftledning/fiber. Här är det ungefär lika många som har sett en ökning som en minskning.

Tittar vi sex månader framåt väntas arbetsvolymen krympa med ytterligare 5 procent jämfört med idag. Det är i första hand en fortsatt minskning av husbyggnadsvolymen, med bostadsbyggandet i spetsen, som väntas hålla nere arbetsvolymen. När det gäller beställargrupper är det främst byggtreprenörer, bostadsföretag och fastighetsägare som väntas minska sina beställningar. Transporttjänster och uthyrning ser också ut att få det tufft framöver. Ljusare verkar det däremot kunna bli för sektorer som ny- och ombyggnad av vägar och liknande infrastruktur samt VA-arbeten och kraftledning/fiber.

Orderstock

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
118,1	123,8	128,4	142,5	139,1	138,5	125,8	120,3

Orderstocken i november ligger fortsatt på ett högre värde än under pandemiåret 2020, men har minskat med 10 procent sedan novembermätningen 2022. Detta ger en indikation om framförhållningen i uppdrag och hur aktiviteten i verksamheten kan komma att se ut nästkommande år. De projekt och beställare där orderstocken främst har försvagats överensstämmer till stor del med svaren relaterade till arbetsvolym. Det är därmed en bred nedgång på byggmarknaden, men med tonvikt på bostadsprojekt och till stor del även investeringar i privata och offentliga lokaler. Byggtreprenörer tillsammans med privata och kommunägda bostadsbolag samt privata fastighetsföretag är de beställargrupper som främst har dragit ner på sina beställningar.

Av intervju svaren att döma upplevs orderstocken som normal eller sämre jämfört med hur det brukar vara vid denna tid på året, då lika många hade svarat normalt som sämre. Att så pass många ändå menar att läget är normalt, kan hänga ihop med att det senaste årets nedgång skedde från en hög nivå. Nedgången kan därmed för många ha inneburit att man hamnat i ett mer normalt läge. Det kan också betyda att flera medlemsföretag har kunnat ställa om verksamheten mot andra typer av uppdrag. Vad som är tydligt är att en majoritet av företagen anser att framförhållningen i orderstocken är sämre än vad som är normalt i verksamheten.

Företagen väntar sig att orderstocken kommer att vara ytterligare drygt 4 procent mindre om sex månader än i nuläget. Vilket tyder på att medlemsföretagen väntar sig ett fortsatt svagt efterfrågeläge under större delen av 2024.

Maskinstock (värde i kronor)

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
130,7	134,0	136,3	162,2	163,6	168,5	165,3	160,4

Maskinstockens utveckling beskriver det ekonomiska värdet på maskinparken idag jämfört med för ett halvår sedan, samt det bedömda värdet om ett halvår. Mätningen syftar till att följa hur medlemsföretagen hanterar maskinparken och vad som ligger till grund för beslut om investeringar eller avyttringar. Efter en kraftig uppgång i maskinstocken under det senaste 1,5 åren har nu värdet minskat med ett par procent. Minskningen väntas fortsätta under det kommande halvåret och i maj nästa år beräknas värdet ha minskat med ytterligare 3 procent. Hos de medlemsföretag som har minskat värdet på maskinstocken det senaste halvåret uppger 4 av 10 att förklaringen är nedskärningar i verksamheten. Nästan lika många anger att uppdragen förändrats. 2 av 10 har avyttrat maskiner på grund av ekonomiska behov. Samma orsaker förklarar beslut om minskad maskinstock framöver. Bland de företag som ökat värdet på maskinstocken har närmare 40 procent gjort investeringar på grund av tillväxt i verksamheten. Samma förklaring gäller för hälften av de företag som väntas öka värdet på maskinstocken framöver. En relativt vanlig förklaring till att man gjort investeringar i maskinparken är att det finns ett behov av att ersätta uttjänta maskiner. Däremot är det bara knappt vart tionde företag som gör investeringen för att byta mot miljövänligare maskiner. Det är vanligast att investeringsbeslutet togs för sex månader sedan och att det nästan uteslutande handlar om enstaka stora investeringar, vilket också gäller för de företag som väntas öka värdet på maskinstocken under det kommande halvåret.

Faktureringsläge

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
135,2	144,6	148,5	164,9	163,1	161,5	153,6	149,9

Faktureringsläget har minskat konstant vid varje mätning sedan maj 2022. Vid denna mätning i november var nedgången 5 procent. 6 av 10 upplever dock faktureringsläget som normalt för säsongen, vilket kan hänga ihop med att de senaste årens nedgång har varit ganska modest och att nedgången skedde från en hög nivå, efter en kraftig uppgång sedan pandemin. En knapp fjärdedel menar att läget är sämre än normalt. Knappt 15 procent anser att situationen är bättre än vad som är vanligt vid denna tid på året. Faktureringsläget väntas fortsätta att backa under det kommande halvåret. Nedgången, som beräknas till 2,5 procent, är naturligt med hänsyn till att arbetsvolymen spås gå ner.

Beläggningsgrad

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
138,1	146,7	154,0	167,9	165,0	164,7	152,8	147,6

Beläggningsgraden har sjunkit med drygt 7 procent jämfört med läget för ett halvår sedan, nedgången ligger därmed i linje med arbetsvolymens utveckling. Det är tredje mätningen i rad med sjunkande beläggning och sedan senaste toppnoteringen, för ett år sedan, har beläggningsgraden backat med 9 procent. Nedgången har skett från en hög aktivitetsnivå och därför menar hälften av företagen att beläggningsgraden är i nivå med vad som är vanligt vid denna tid på året. En dryg tredjedel upplever emellertid beläggningsgraden som lägre än normalt i november. Medlemsföretagen gör bedömningen att beläggningsgraden sjunker med ytterligare 3,5 procent under kommande halvår.

Efterfrågan på tjänster

nov-20	maj-21	nov-21	maj-22	nov-22	maj-23	nov-23	maj-24
162,3	174,2	178,3	215,7	214,2	214,7	198,2	191,3

Efterfrågan på tjänster uppges ha minskat betydligt det senaste halvåret. Nedgången summeras till närmare 8 procent och ligger därmed i paritet med arbetsvolymens nedgång. 4 av 10 företag menar att efterfrågan är något eller mycket under vad som är normalt för säsongen, medan hälften av de tillfrågade anser att nivån är normal. De projekt som i första hand har minskat är nyproduktion av småhus och flerbostadshus. Det går även att se en bred nedgång för alla typer av husbyggnadsprojekt inom privata och offentliga lokaler samt industrirelaterade husbyggnadsprojekt. Ny- och ombyggnader av vägar, transporttjänster och uthyrning av anläggningsmaskiner visar också en negativ utveckling. När det handlar om vilka beställargrupper som svarar för den största nedgången i efterfrågan, kan man även här se en bred nedgång som omfattar såväl privata som kommunägda beställare och byggentreprenörer. Det finns vissa beställargrupper som inte nämns i sammanhanget och där efterfrågan skulle kunna vara mindre påverkad av konjunkturen i övrigt. Exempel på sådana är energiföretag, VA-bolag och fibertjänster.

Efterfrågan väntas sjunka med ytterligare 3,5 procent det kommande halvåret och nedgången berör troligen de flesta typer av beställare och sektorer inom bostäder och lokaler, samt inom tjänster som transport och maskinuthyrning. Det finns dock ljuspunkter. Statliga beställare, industriföretag och energiföretag kan tillhöra sektorer där marknaden inte utvecklas på samma negativa sätt.

Resultaten från de olika parametrarna visar att medlemsföretagen märker av en bred nedgång på marknaden i form av en minskad efterfrågan på uppdrag relaterade till husbyggnadsprojekt, i första hand handlar det om ett minskat bostadsbyggande. Bilden är mindre pessimistisk när det kommer till vägar, energi, VA, kraftledning och fiber. Det samlade MEKO-värdet är rekordsvagt, vilket dock inte helt återspeglas i de olika delparametrarna eftersom MEKO-värdet styrs av skillnaden mellan negativa och positiva svar. En stor andel av företagen har märkt av en negativ utveckling för de olika parametrarna, men samtidigt har nedgången skett från en hög nivå. Det betyder att det är en betydande andel av de intervjuade företagen som upplever att konjunkturläget fortfarande är normalt för säsongen. MEKO-värdet visar att flertalet av medlemmarna har haft en negativ utveckling och att den trenden väntas fortsätta under det kommande halvåret.

- Nedgången har skett från hög nivå
- För många är läget normalt för säsongen
- Möjligheter inom VA, energi, fiber och infrastruktur

- Bred nedgång på byggmarknaden
- Rekordsvagt MEKO-värde
- Orderstockens framförhållning sämre än normalt
- Ingen ljusning för bostadsbyggandet

EKONOMI

Mjuklandning på osäker mark?

Den globala ekonomin bromsar in men utvecklingen i de större ekonomierna skiljer sig dock åt. Som helhet väntas världsekonomin växa med i genomsnitt ca 3 procent årligen i år och nästkommande två år. USA ser ut att gå in för mjuklandning med knappt 2,5 procents tillväxt i år och i genomsnitt 1,5 procent ökning 2024–2025. Euroområdet med svagare 0,5 procent i årsgenomsnitt 2023–2024 följt av en uppgång med omkring 2 procent 2025. Kinas tillväxt väntas hamna kring 4,5–5,0 procent under perioden. I fokus för konjunkturutveckling, räntor och tillgångspriser står inflationen, men geopolitiska risker i såväl östra Europa och mellanöstern kan dämpa riskaptiten, samtidigt som de kan ge mer bränsle till inflationen framöver.

Inflationen i fokus

För Sveriges del har den svaga konjunkturen i omvärlden i kombination med inhemska faktorer pressat ner den svenska valutan, vilket har bidragit till en importerad inflation. Den skakiga vägen till ett Nato-medlemskap, högt belånade hushåll, en långt driven lågräntemiljö och en oro för delar av den kommersiella fastighetssektorns möjlighet att hantera de högre räntorna, har bidragit till en lågt värderad krona. De senaste två årens höga inflation har urholkat hushållens köpkraft och tvingat Riksbanken till en serie räntehöjningar, vilka påverkat konsumtion och investeringar negativt. Inflationen har klättrat ner stadigt under det senaste året, men nivån är fortsatt för hög jämfört med Riksbankens mål kring 2,0 procent. Inflationen, med undantag för ränteeffekten (KPIF), var i början av året 9,4 procent och i oktober hade nivån krupit ner till 4,2 procent. Tvärtemot vad många förutspådde i höstas, lät Riksbanken styrräntan ligga kvar på 4,0 procent vid sitt senaste möte i november, men utesluter dock inte fler höjningar i början av nästa år om inflationsutsikterna försämras. I Riksbankens huvudscenario väntas styrräntan ligga kvar på 4,0 procent under hela 2024. Det finns två scenarier med högre respektive lägre inflation, där marknaden ligger i linje med det senare och väntar sig att Riksbanken påbörjar en serie räntesänkningar under andra halvåret 2024.

Internationella drivkrafter i prisutvecklingen framöver

Bistert investeringsklimat och krympande ekonomi

Byggsektorn är en av de sektorer som väntas drabbas särskilt hårt av det höga kostnadsläget och en försiktig marknad. Bostadsbyggandet har fallit brant till följd av en kombination av höjda materialpriser, stigande räntor, avvaktande hushåll och restriktiva banker. Stora delar av byggsektorn påverkas av de ekonomiska förutsättningarna och Navet Analytics gör bedömningen att nedgången i byggsektorn blir bred (en djupare analys finns under avsnittet "Förutsättningar och utsikter på bygg- och anläggningsmarknaden"). Konjunkturinstitutets senaste barometerindikator från oktober redovisar ett svagt eller mycket svagt läge i hela näringslivet och bland hushållen. Undantaget är industrin, som redovisar ett normalläge. Den svenska tillväxten väntas bli negativ i år och ett genomsnitt av de senaste prognoserna tyder på att BNP kommer att minska med närmare 1 procent. Bruttoinvesteringarna beräknas krympa med närmare 2 procent, drivet av minskade bygg- och anläggningsinvesteringar och att den privata konsumtionen sannolikt minskar med drygt 2 procent. Industrin visar upp en splittrad bild. Å ena sidan påverkas man positivt av den svaga kronan, vilket gör svenska varor billigare i utlandet, å andra sidan blir insatsvarorna till industrin dyrare, vilket pressar lönsamheten. Arbetslösheten, som hittills hållit emot konjunkturavmattningen väl, väntas öka väsentligt under nästa år och sedan plana ut 2025 kring närmare 8,5 procent. 2024 blir troligen ytterligare ett år utan tillväxt i ekonomin. En mer tydlig återhämtning väntas inte förrän 2025, då en kombination av expansivare finanspolitik, tack vare goda statsfinanser och fallande räntor, kan stimulera både konsumtion och investeringar.

Makroekonomiska nyckeltal	2022	P2023	P2024	P2025
BNP	+2,7	-0,8	0,0	+2,0
Hushållens konsumtion	+1,9	-2,0	+0,7	+2,1
Arbetslöshet	7,5	7,7	8,5	8,4
KPI, årsgenomsnitt	+8,4	+8,6	+3,8	+1,8
Bruttoinvesteringar ¹	+6,2	-2,1	-0,3	+3,2*
– Byggnader och anläggningar ¹	+2,8	-6,1	-1,3	-**
– Maskiner och inventarier ¹	+7,8	+0,5	+0,8	-**
Styrränta i december	2,5	4,0	3,7	2,8

Uppdaterad 2023-11-29. Baserat på aktuella prognoser från relevanta prognosinstitut.

¹ Källa: Konjunkturinstitutet (KI) september 2023.

*Baserat på aktuella prognoser från relevanta prognosinstitut.

**Data ej tillgänglig

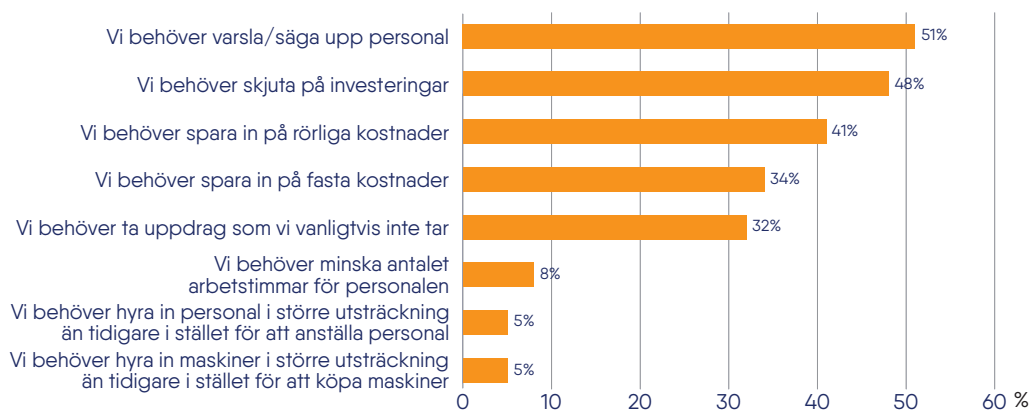
Branschens ekonomiska utmaningar

Majoriteten av de intervjuade företagen menar att ökade räntekostnader utgör det största problemet på marknaden just nu. I första hand innebär det att möjligheten till bygginvesteringar försämras, men också att företagens lönsamhet blir ansträngd genom ökade kostnader. Den kraftigt försämrade konjunkturen och de osäkra utsikterna har skapat en försiktighet hos beställarna, som medlemsföretagen märker av. Drygt 45 procent av de intervjuade medlemsföretagen har varit med om att planerade uppdrag skjutits fram och i första hand har det handlat om bostadsprojekt. Det förekommer också att industriprojekt och infrastrukturprojekt inom vägar, tunnlar, broar samt VA-relaterade projekt blivit senarelagda. Utöver detta pressas många medlemsföretag av ökade kostnader, stigande materialpriser och ökade drivmedelskostnader och det finns en svårighet att ta ut dessa kostnader på slutkunderna i det rådande ekonomiska läget. De tidigare problemen med långa leveranstider på material, maskiner och reservdelar utgör inte längre något större hot. Inte heller verkar rekryteringssvårigheter vara något som företagen oroas över.

En fjärdedel av de tillfrågade medlemsföretagen har varit tvungna att göra förändringar i verksamheten. De som gjort förändringar har oftast gjort kostnadsbesparingar, minskat personalstyrkan eller skjutit på investeringar. En knapp fjärdedel av de tillfrågade planerar att göra förändringar i verksamheten under det kommande halvåret och 20 procent är osäkra. De åtgärder som kan komma i fråga handlar om ett brett spektrum av aktiviteter, men dominerande är varsla/säga upp personal samt skjuta på investeringar.

Vilka förändringar planerar ni att göra det kommande halvåret?

Bas: 85

Hur långt fram i tiden sträcker sig pågående och planerade projekt?

	Totalt	0-4 anställda	5-9 anställda	10-24 anställda	25+ anställda
Mindre än 4 veckor	16%	21%	12%	14%	6%
4-6 veckor	11%	11%	9%	17%	8%
6-8 veckor	10%	11%	16%	2%	11%
2-3 månader	11%	10%	14%	12%	11%
3-4 månader	6%	7%	7%	5%	3%
4-6 månader	10%	7%	14%	17%	11%
6-8 månader	6%	8%	2%	5%	8%
8-10 månader	1%	2%	2%	0%	2%
10-12 månader	6%	6%	7%	9%	5%
1 år eller längre	16%	12%	17%	12%	27%
Annat/vet ej	2%	2%	0%	2%	5%

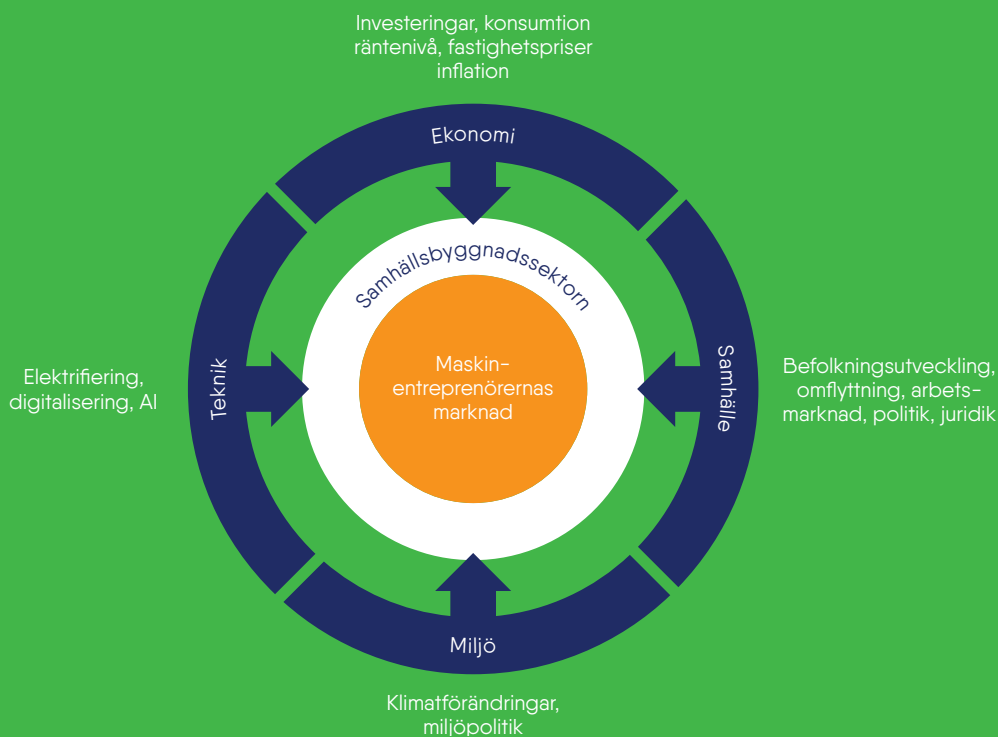
Baserat på 373 svar från medlemsföretag november 2023.

En tredjedel av företagen har pågående och planerade projekt som sträcker sig mellan 1-3 månader. Lika stor andel har projekt som varar max 4 veckor som 1 år eller längre. Man kan även notera att ju mindre företagen är desto vanligare är det att planeringshorisonten är kortare än fyra veckor. De företag som har längst planeringshorisont och projekt som varar i ett år eller längre utgörs i huvudsak av de största företagen.

OMVÄRLD, TRENDER OCH BRANSCHENS UTVECKLING

Maskinentreprenörernas spelplan påverkas av drivkrafter som genereras i omvärlden på makronivå. Dessa påverkar först samhällsbyggnadssektorn och får därefter effekter på maskinentreprenörernas marknad. Drivkrafterna ger ofta inverkan på längre sikt, men faktorer som ekonomisk utveckling, politiska beslut, eller tekniska lanseringar kan också få inverkan på kort sikt.

Exempel på drivkrafter som påverkar maskinentreprenörernas marknad

Nedan beskrivs ett antal konsekvenser av de drivkrafter i omvärlden som presenteras i figuren.

Ekonomi

Sverige befinner sig i en period av låg tillväxt, hög inflation och förhållandevis högt ränteläge, något som påverkar beställarnas investeringsförmåga och marknadens efterfrågan. Detta har slagit hårt mot bostadsmarknaden, som i sista hand drivs av konsumenternas

riskvilja och förmåga att investera i nya bostäder. Situationen väntas ljusna kring 2025, förutsatt att förhållandet för inflationen, ränteläget och arbetsmarknaden har förbättrats. Stora delar av byggmarknaden påverkas negativt av det ekonomiska läget, men inverkan blir lägre inom sektorer som tex industri, samhällskritisk infrastruktur och stora projekt med lång planering.

Samhälle

Tillväxt och bygginvesteringar har länge varit koncentrerad till storstadsregioner samt i regioner med hög inflyttning, som universitetsstäder. Den senaste tiden har norra Sverige hamnat alltmer i centrum mot bakgrund av de investeringar som görs i grön industri. Storstadsområdena kommer sannolikt även i framtiden utgöra tillväxtregioner. Städer lockar både med nöjesutbud, arbetsmarknad och kompetenskluster. Men kanske kan storstadens omgivande region med landsbygd och mindre orter locka allt fler, när möjligheten att arbeta på distans några dagar i veckan blir allt vanligare. Storstädernas bostadspriser utgör ett hinder för många och dessutom kan oroligheter, som gängvåld, minska intresset för storstaden hos tex barnfamiljer. I takt med att stora industriinvesteringar etableras i norra Sverige kan det även bidra till nya kompetenskluster, som kan utgöra drivkrafter för inflyttning och tillväxt.

Miljö

Omställningen mot ett mer hållbart samhälle påverkar såväl efterfrågan på uppdrag som kraven på att arbetena utförs på ett mer hållbart sätt. När det gäller typen av uppdrag bör man kunna se en utökad efterfrågan på entreprenader som är kopplade till klimatförändringar. Dels som en konsekvens av sådana som översvämningar, skred eller skogsbränder, dels i preventivt syfte som investeringar inom VA, våtmarker, översvämningsområden, förnyelsebar energi och eldistribution. Andra effekter av detta kan vara ökad brytning av kritiska mineraler för energiomställningen i Sverige. En motsatt trend är att använda mer återvunna material eller alternativa lösningar till nya dagbrott och grustag för att minska miljöpåverkan.

Teknik

Den tekniska utvecklingen inom entreprenadmaskiner har under lång tid i första hand handlat om kapacitet, flexibilitet, bränsleförbrukning och avgasutsläpp mm. Den utvecklingen fortsätter, men med ökade krav på hållbarhet från samhället och beställarna har fokus riktats mot elektriska drivlinor. Här sker anpassningen olika fort och troligen är det de mindre maskinerna som i första hand ställs om till eldrift, medan det kan ta längre tid för större maskiner. Vid sidan om detta sker det en utveckling mot automatiserade, digitaliserade och uppkopplade maskiner, en trend som kan nå fler segment i branschen framöver. På lång sikt kan detta få konsekvenser för hur affärsmodellen hos företagen ser ut. Kan förare och maskin befinna sig på olika ställen, skulle det få inverkan på hur maskinförarnas vardag ser ut, möjligheten att rekrytera och kanske också i vilka regioner företag kan verka. Möjligen kan en sådan utveckling även inverka positivt på resor, utsläpp och kostnader för företagen. På längre sikt kan utvecklingen givetvis innebära negativa konsekvenser i form av ett minskat personalbehov. Alltmer avancerade maskiner kan betyda att ägandet av maskinparken hamnar hos uthyrningsföretag eller något annat mellanled om det blir för kostsamt för entreprenadföretag att äga sina egna maskiner, särskilt om utvecklingen av redskapen sker snabbt.

FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTSIKTER PÅ BYGG- OCH ANLÄGG- NINGSMARKNADEN

Bostäder

Nyproduktionen av småhus och flerbostadshus pressas hårt av stigande kostnader och vikande efterfrågan från marknaden. Under årets första tre kvartal påbörjades knappt 21 000 lägenheter, varav ca 5 000 utgjordes av småhus. Jämfört med samma period 2022 betydde det en nedgång med 55 procent. Minskningen i år är främst en effekt av de snabbt stigande räntorna och den höga inflationen, som minskar hushållens konsumtions- och investeringsutrymme. Byggmaterialprisökningen har visserligen bromsat in kraftigt jämfört med de senaste två åren, men inbromsningen sker från en hög nivå efter att ha ökat totalt med närmare 35 procent sedan 2020. Kostnadsläget är därmed besvärande högt och investeringsstödet avvecklat. Såväl småhus- och bostadsrättsmarknaden som nyproduktionen av hyresrätter utmanas av höga byggkostnader, samtidigt som hushållen troligen blir försiktigare med flyttplaner till boende med större ytor eller högre hyreskostnader. Priserna på sålda småhus och bostadsrätter har sjunkit med i genomsnitt ca 10 procent sedan de senaste toppnivåerna 2022 och troligen finns det en fortsatt fallhöjd under nästa år, i takt med att arbetslösheten stiger och de höjda räntenivåerna får genomslag när bundna lån ska bindas om till högre räntor.

Bostadsbehovet är dock fortsatt stort och ju längre tid kräftgången i nyproduktionen pågår desto mer ackumuleras ett underskott. Enligt Boverkets senaste enkät har omkring 6 av 10 kommuner ett underskott och bristen kan komma att öka när nyproduktionen snabbt faller till mycket låga nivåer. Boverket beräknar att det behöver byggas lite drygt 67 000 lägenheter per år till 2030. Just nu uppgår nyproduktionen till en

tredjedel av detta behov. Även om Sveriges befolkningstillväxt har bromsat in, beräknas den årliga tillväxten vara omkring 50 000 personer. Barnafödandet har dock bromsat in och under första halvåret i år ligger det på den lägsta nivån på 20 år. De ekonomiska faktorerna bör kunna ljusna 2025 när konjunkturen väntas gå in i en tydligare tillväxtfas. Riksbanken kan komma att påbörja räntesänkningar under andra halvåret 2024 och troligen klarnar bilden av räntans nya normalläge 2025, vilket tillsammans med en förväntad betydligt lägre inflation utgör stabiliserande faktorer för bostadsproduktionen. Navet Analytics räknar med att bostadsproduktionen faller med i genomsnitt närmare 60 procent i år, följt av en fortsatt nedgång med 10 procent 2024 innan botten är nådd och en uppgång påbörjas 2025.

Hotell och nöjeslokaler

Den privata delen av lokalbyggandet, som innehåller kontor, handel, hotell, nöjeslokaler påverkas negativt av ekonomiska faktorer som höga byggkostnader, stigande räntor och en svagare konjunktur och hushållskonsumtion. De höjda räntorna pressar fastighetsvärden och kassaflöden, vilket minskar riskaptiten och investeringsutrymmet hos många fastighetsbolag. Man kan notera att allt mindre byggs på spekulation och att transaktionsvolymen, som sjönk med 30 procent 2022, har halverats under årets tre kvartal enligt fastighetskonsulten Svefa. Det finns också en osäkerhet kring behovet av kontors- och verksamhetslokaler i ett längre perspektiv. Efter pandemin har stora delar av tjänstemarknaden anammat en större acceptans för mer hemarbete. Detta förändrar i grunden behovet av

kontorsyta per anställd samt hur utformningen av verksamhetslokaler kommer att se ut. Behovet av handelslokaler har också förändrats de senaste åren i spåren av den snabbt växande e-handeln. På kort sikt är det dock i första hand hushållens minskade konsumtionsutrymme som inverkar negativt på handelsinvesteringar, men också på hotell- och restaurangsektorn. Navet Analytics beräknar att ny- och ombyggnadsvolymen minskade med omkring 20 procent under årets tre kvartal jämfört med samma period förra året. Prognosen för de samlade påbörjade husbyggnadsinvesteringarna i sektorn pekar på en nedgång med 15 procent i år och ytterligare 5 procent 2024, följt av en utplaning 2025.

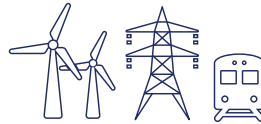
Utvecklingen inom offentliga lokaler är inte lika negativ. Under kvartal 1-3 i år beräknas påbörjandevolymen ligga ungefär i nivå med samma period 2022. Kombinationen av hög inflation, stigande räntor, ökad arbetslöshet och en svag konjunktur pressar den kommunala ekonomin 2023 och 2024. Dessutom ökar pensionskostnaderna både i år och nästa år. Sammantaget innebär detta förmodligen att många kommuner och regioner måste vidta besparingsåtgärder för att uppnå en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet. På längre sikt finns det emellertid en del ljuspunkter. Under pandemin pausades många byggprojekt i kommunsektorn, vilket innebär att det finns ett uppdämt behov av nya lokaler inom skola och omsorg. De statliga investeringarna stimuleras framför allt av satsningar inom försvaret till följd av Sveriges ansökan till Nato och den oroliga situationen i närområdet. Navet Analytics räknar med att de offentliga husbyggnadsinvesteringarna sjunker med omkring 15 procent totalt under kommande tvåårsperiod för att sedan öka svagt 2025.

Industri

Industrins husbyggnadsinvesteringar har vuxit betydligt de senaste fem åren. De positiva drivkrafterna har handlat om ökade behov av lager och logistiklokaler samt gröna investeringar och satsningar inom IT. En betydande andel av investeringarna sker i norra och mellersta Sverige. Under de senaste två helåren svarade regionen för nära 45 procent av industrins husbyggnadsvolymer. Den positiva utvecklingen ser ut att fortsätta i år, trots att konjunkturinstitutet rapporterar ett

neutralt stämningläge och minskad sysselsättning i den senaste konjunkturbarometern i oktober. Navet Analytics räknar med en tillväxt på omkring 15 procent i år, följt av en nästan lika stor negativ rekyl 2024. Prognosen är behäftad med viss osäkerhet eftersom utvecklingen inom sektorn ofta är ryckig och investeringsvolymer kopplat till varje projekt är svåra att förutse.

Anläggningar

Enligt Byggföretagen och Nationalräkenskaperna ökade anläggningsinvesteringarna med omkring 2 procent 2022 jämfört med 2021. Utvecklingen var splittrad mellan de olika sektorerna. Sammantaget var det de privata anläggningarna som växte medan de offentliga visade negativ utveckling. I den privata sektorn var det investeringar inom energi, VA och telekom, drivna av satsningar inom ny elproduktion, utbyggnad och anpassning av VA-nät samt fiberutbyggnad. När det gäller de offentliga investeringarna sjönk investeringarna inom såväl vägar och gator som järnvägar och övrigt. Navet Analytics beräknar att anläggningsinvesteringarna växer med 7 procent i år följt av en tillväxt med ca 2 procent årligen 2024 och 2025. Sannolikt är det de privata anläggningsinvesteringarna som blir motorn i tillväxten. Det är viktigt att komma ihåg att utvecklingen för enskilda år är svår att förutse med hänsyn till att stora projekt, som skjuts fram i tiden, får stor inverkan på totalvolymer. Det är dessutom svårt att förutse hur länge tillståndsprocesser kan dra ut på tiden. Inom den offentliga sektorn kan de kraftigt ökade kostnaderna för byggprojekt, kombinerat med höga räntor och höjda utgifter för pensioner 2023, leda till minskat utrymme för investeringar. Kommunsektorns resultat som helhet försämras 2023 och väntas bli negativt 2024. Den kraftigt minskade bostadsproduktionen inverkar negativt på behovet av kommunala vägar. Den nya nationella planen för investeringar och underhåll inom transport och infrastruktur för perioden 2022-2033, visar emellertid på en utökning av ramen med omkring 20 procent jämfört med tidigare plan. Det finns stora behov att rusta upp befintliga VA-ledningar, öka kapaciteten och möta nya miljökrav i VA-anläggningar. Här spelar dock kommunernas ekonomi en avgörande roll, vilket kan hålla tillbaka investerings-

utvecklingen på kort sikt. Den gröna omställningen kommer att kräva investeringar, i såväl hållbar transportinfrastruktur som anläggningar för en ökad elektrifiering.

Påbörjade bygginvesteringar 2021-2022, prognos 2023-2025

Mkr, 2022 års priser

Sektor	2021	2022	Kv 1-3 2023	P2023	P2024	P2025
Småhus*	35 276	32 273	12 495	-50%	-10%	10%
Flerbostadshus*	102 868	87 955	30 189	-60%	-8%	10%
Industri, lager**	36 315	32 597	29 864	15%	-10%	0%
Privata lokaler**	32 775	37 044	23 825	-15%	-5%	5%
Offentliga lokaler**	101 915	78 918	62 296	-5%	-10%	5%
Totalt	309 149	268 787	158 669	-27%	-9%	5%

* Nybyggnad

** Ny-, till- och ombyggnad

Källa: Bygghälsa, Navet Analytics

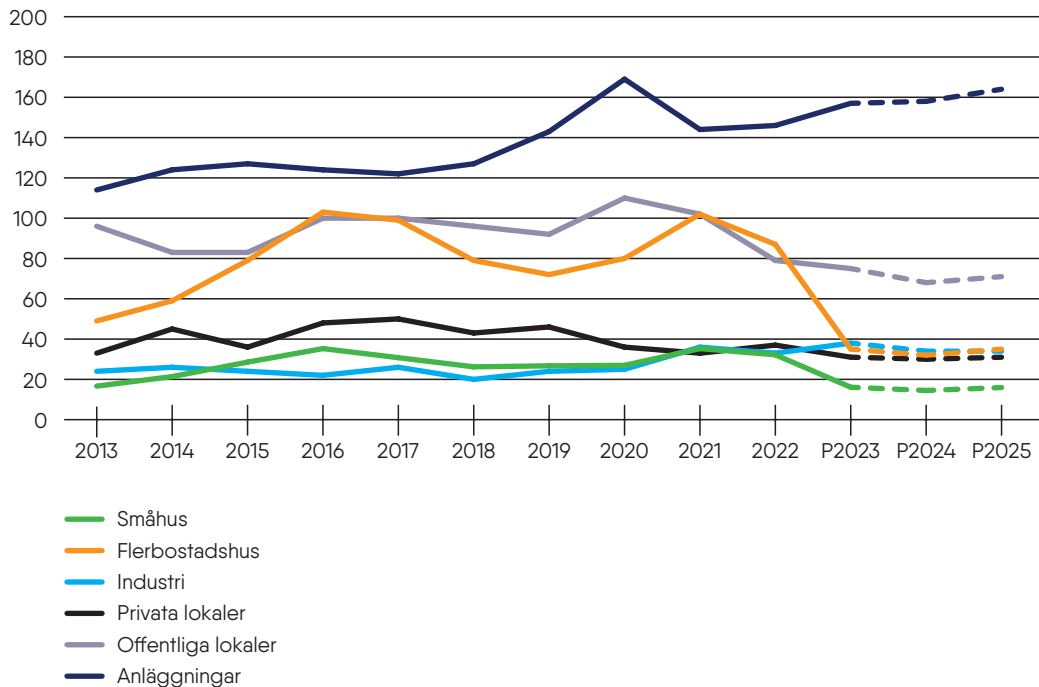
Påbörjade anläggningsinvesteringar 2020-2022, prognos 2023-2025, procent

Mdr, 2022 års priser

Sektor	2020	2021	2022	P2023	P2024	P2025
Privat	83,2	69,3	78,9	9%	7%	5%
Offentligt	85,9	74,5	67,3	5%	-7%	3%
Totalt	168,9	143,6	146,2	7%	1%	3%

Källa: SCB, Byggföretagen, Navet Analytics

Bygginvesteringar per sektor 2013-2022, prognos 2023-2025

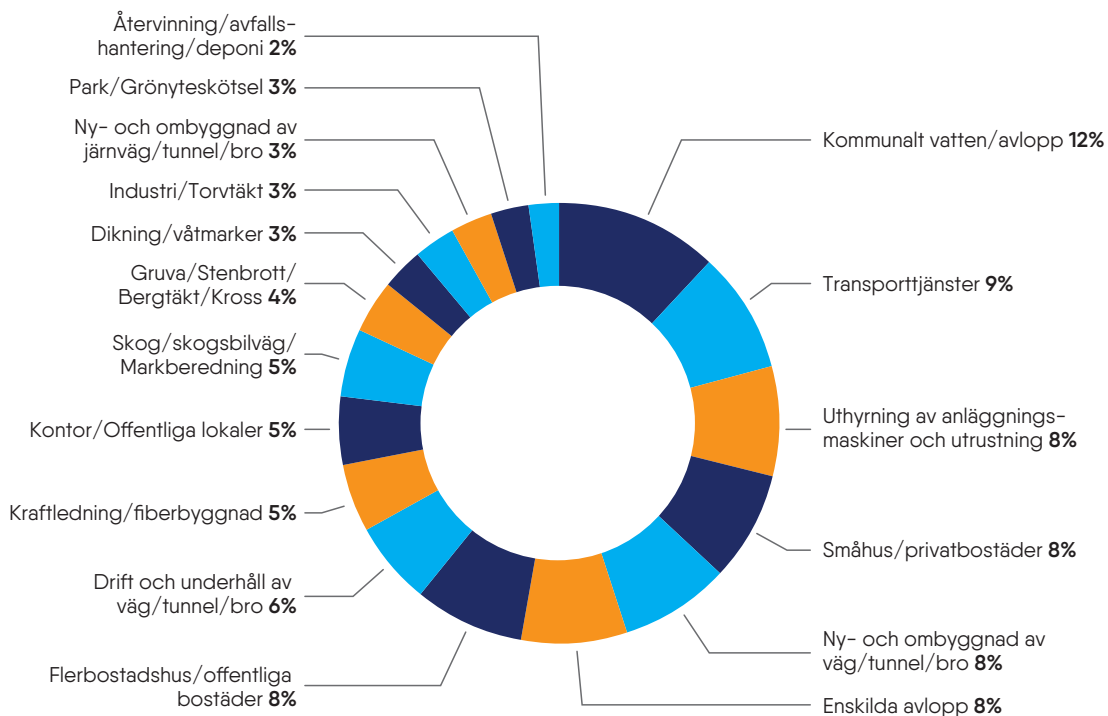

Källa: Navet Analytics, SCB, Bygghälsa, Byggföretagen

MEDLEMS- FÖRETAGENS VERKSAMHETS- INRIKTNING

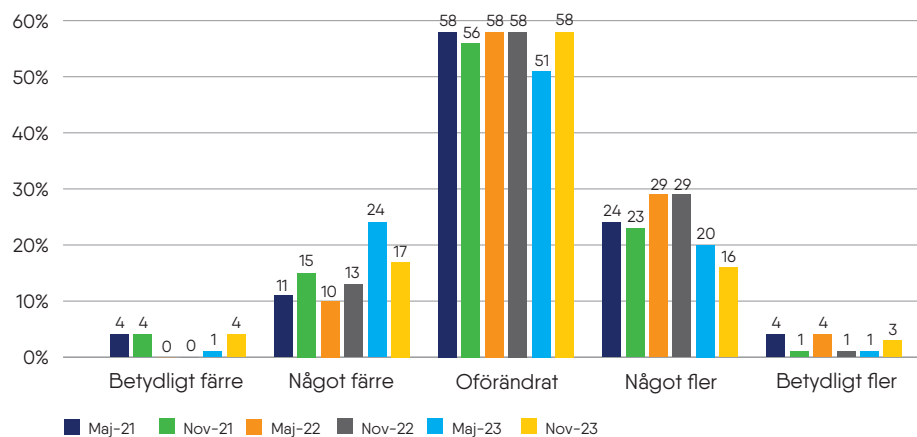
Antal svarande: 343 st

Diagrammet visar inom vilka sektorer som medlemsföretagen agerar i nuläget. De intervjuade har fått välja bland ett antal fasta kategorier och välja ut tre av dessa där man i huvudsak har arbetat inom under det senaste halvåret. Resultatet visar en ganska jämn fördelning mellan sektorerna men också att VA-arbeten är ett område som många är verksamma i.

REKRYTERING

Trots det utmanande ekonomiska läget och att det kommer signaler från en del av medlemsföretagen att man behöver se över antalet anställda, visar det sig att 6 av 10 trots allt är lika många anställda i november i år som vid samma tidpunkt förra året. Det är dessutom ungefär lika många som svarat att man är färre som har svarat att man är fler. De tjänstetyper som i första hand har varit föremål för en ökning eller minskning är maskinförare. Drygt hälften av de som svarat ökning eller minskning av personal har angett just denna yrkeskategori. Relativt vanligt (25 procent av de som svarat ökning eller minskning av personal) är också anläggare.

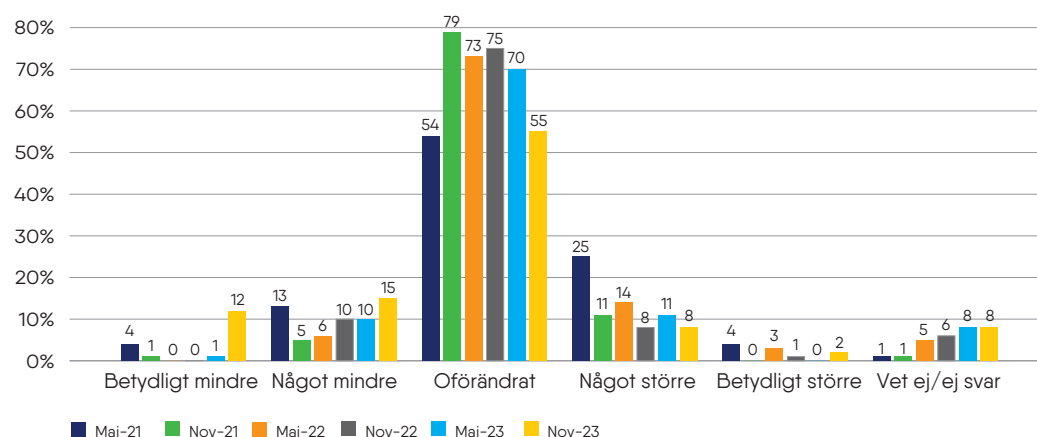
Är ni fler eller färre anställda nu jämfört med samma tidpunkt förra året?

Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 373 nov-23

När det kommer till behovet av inhyrd arbetskraft har läget förändrats kraftigt, sannolikt är det bland inhyrd personal som det minskade behovet av arbetskraft märks i första hand. 27 procent har svarat att behovet av inhyrd arbetskraft är betydligt eller något mindre. Det är betydligt fler än de som menar att behovet är större. Det är bland de som räknar med oförändrat behov av arbetskraft som det först och främst har skett en förändring. Med 55 procentens andel är man nu nere på 2021 års nivå.

Hur ser behovet av inhyrd arbetskraft ut idag jämfört med samma tidpunkt förra året?

Procent
Bas: 80 t.o.m maj-23. 373 nov-23

TRE RÖSTER OM KONJUNKTURLÄGET I BRANSCHEN

Höjda kostnader och svagare efterfrågan påverkar bygginvesteringarna på bred front. Här beskriver tre medlemsföretag i olika delar av landet hur man ser på konjunkturläget på den lokala marknaden, hur man hanterar utmaningarna och ser på framtiden bortom lågkonjunkturen.

Gustav Björke

Hälsingeschakt
Hudiksvall

Hur upplever du konjunkturläget i din region?

Vi är verksamma i Västernorrland, Jämtland, Gävleborg och Uppland. På byggsidan är det helt tyst och det gäller såväl bostäder som lokaler. Vi kan däremot se en viss aktivitet när det gäller vissa kommunala projekt som tex äldreboende.

När tror du situationen vänder?

Jag tror att 2024 blir riktigt tufft, ett stålbad för många i branschen. 2025 kan det börja ljusna, men det dröjer nog till 2026 innan situationen blir normal igen. Bostadsbyggandet måste ju komma i gång igen. Det är ju bostadsbrist i många kommuner och just nu bygger vi väldigt lite. Trots allt tror jag mycket på att infrastrukturinvesteringarna kommer igång på alla fronter på lite sikt. Jag tycker att man skulle kunna passa på att satsa på infrastrukturprojekt och förbättringar. Vi har en del olycksdrabbade vägnitt i regionen som man pratat länge om att göra någonting åt. Olyckor kostar ju trots allt samhället. Vi har tex en väg mellan Gnarp och Vattrång som är otroligt olycksdrabbad och det har diskuterats i många år att man måste göra någonting åt den. Vi behöver även bygga ut järnvägen till dubbelspår i vår region, mellan Sundsvall och Hudiksvall är det en flaskhals.

Ser du likheter med denna lågkonjunktur och andra som du varit med om?

Jag känner delvis igen situationen från tidigare lågkonjunkturer, men samtidigt är situationen lite unik. Nu är det både lågkonjunktur och hög inflation så det blir svårt att stimulera konjunkturer utan att inflationen tar fart. Prisnivån är fortsatt hög trots att efterfrågan minskar. Det är svårt för oss att jobba utanför vår geografiska region. Det är svårt att bli konkurrenskraftig i andra regioner och efterfrågan är lika svag överallt. Vi har aldrig varslat personal tidigare, men nu känns det som att vi måste se över vår personalstyrka för att inte hela företaget ska drabbas.

Många har höjt priserna och vill inte justera tillbaka trots att efterfrågan minskar. Bränslepriserna har stuckit i väg de senaste åren och vi har inte alltid hunnit kompensera med våra index och det har minskat lönsamheten. Reduktionsplikten har också medfört att förbrukningen höjts, vilket ytterligare ökar våra bränslekostnader.

Vad märker du av för trender från beställarsidan?

Vi märker att det går mot elektrifiering. Men samtidigt är det svårt att få kunderna att betala en högre kostnad för detta. Elektriska maskiner är mycket dyrare för oss i inköp och kan vi inte ta ut högre priser blir det väldigt svårt för oss att erbjuda sådana. Vi hör att många stora byggföretag pratar om att man höjer sina miljökrav, men när det kommer till kritan finns inte betalningsviljan.

Gustav Antonsson

Antonssons Mark & Entreprenad
Ystad

Hur upplever du konjunkturläget i din region?

Just nu är det väldigt tufft i hela Skåne. Projekt flyttas fram och det kommer ut mycket färre projekt på marknaden generellt. Konkurrenssituationen har ökat enormt och priserna pressas. Vi märker att våra kollegor i regionen försöker bredda sig för att hålla upp beläggningen och när det var 3-4 anbud tidigare är det nu snarare 10-15. Aktiviteten är fortfarande störst i storstadsregionen, men samtidigt är det också där som fallet varit som störst eftersom marknaden varit så överhettad tidigare.

Vilka sektorer har påverkats mest?

Det är bostadsbyggandet i första hand och särskilt bostadsrättsprojekt. Vissa projekt verkar fungera, men då måste det vara exakt rätt läge och till rätt pris för att det ska bli sålt. Ingen startar något förrän man säkrat upp köparna. Jag märker att även kommunerna har dragit ner på aktiviteten på grund av högre priser och kostnader. Jag tror att detta kommer att märkas av ännu mer 2024. I Skåne har husbyggandet varit den största motorn i byggandet, men nu känns det inte som att det finns något större projekt på gång. Inte heller när det gäller anläggningar verkar det finnas något planerat som har lite storlek att tala om.

När tror du att det vänder?

Jag tror att det blir tufft i ytterligare fem år. Vi har haft en ekonomi som varit beroende av en nollränta och det

kommer att dröja innan vi får ihop kalkylerna, eftersom räntan troligen kommer att ligga på en högre nivå under flera år framöver, även om den skulle börja justeras ned. Jag tycker dock att jag ser att underentreprenörerna har börjat pressa sina priser.

Hur påverkas företagen i din region?

En effekt av en ökad konkurrens är att produktiviteten ökar hos de företag och anställda som blir kvar under lågkonjunkturen. Det är ju på ett sätt något som är bra för branschen.

Vad gör ni för att kompensera en lägre efterfrågan?

Vi har försökt vara selektiva och har gått in i större projekt, som löper en längre tid för att hålla beläggningen uppe under lågkonjunkturen. Det handlar bland annat om en del industriprojekt. Vi har lyckats ta en mängd projekt så jag tror att vi klarar oss under en tid. Prispressen är dock oerhört tuff och lönsamheten är pressad, samtidigt som våra kostnader stiger med högre räntor och materialpriser. Skulle lågkonjunkturen bli lång måste vi försöka bredda oss eller se över vår personalstyrka. Jag ser inte att lösningen ligger i att jobba i regioner utanför vårt verksamhetsområde. Det är svårt att komma in på nya marknader och konkurrenssituationen är lika tuff där.

Kan du peka på några långsiktiga förändringar som du tror att branschen står inför?

Miljökraven höjs fortare än vad företagen klarar av. Alla säger att man vill vara miljövänliga men ingen vill betala för det. De stora beställarna och kommunerna ställer högre krav men till sist är det ändå priset som blir avgörande.

Anders Jordell

Jordells Åkeri & Entreprenad
Karlstad

ÅKERI & ENTREPRENAD
JORDELLS

Hur upplever du konjunkturläget i din region?

Vi har faktiskt inte märkt av så mycket ännu. Jag tycker att det fortsatt finns en hel del att göra. Visst känner vi att det är lite tystare från beställarsidan, men samtidigt har det svängt över till en större andel infrastrukturprojekt. Jag är trots allt ganska positiv. Vi har flera affärsområden och kan växla mellan dem beroende på hur efterfrågan ser ut. Jag tror till exempel att det kommer att bli en lite lugnare period inom området grustransporter. När jag pratar med byggbolagen så får jag ingen klar bild av läget. Vissa säger att man inte har något att räkna på medan andra har fullt upp.

Känner du igen situationen från tidigare lågkonjunkturer?

Ja jag tycker jag känner igen mönstren. Det är alltid svårt att veta var i konjunkturen man befinner sig och när det vänder, oavsett om det är låg- eller högkonjunktur. Vi försöker arbeta aktivt med våra kassaflöden. Som exempel har vi avyttrat en del äldre maskiner. Eftersom den svenska valutan är svag är det stor efterfrågan på svenska maskiner utomlands.

Vi känner av att konkurrensen ökar. Det är många entreprenörer som hör av sig till oss för att lyssna om vi har uppdrag åt dem.

Hur tror du att ert företag har förändrats om fem år?

Jag tror att vi kommer att arbeta med mer miljörelaterade projekt och VA-projekt. Jag tror att vi kommer jobba mer med kraftprojekt för att elektrifiera Sverige. Vi håller dessutom på med flera certifieringar. Vi håller dessutom på med flera certifieringar. Just nu är det ISO 9001 och ISO 14001 inom kvalitet och miljö. På sikt kanske vi även certifierar oss inom ISO 45001, som handlar om arbetsmiljö. Jag tror och hoppas att beställarna kommer att ställa högre krav på branschen och det därför vi gör vad vi kan.

Vilka är branschens stora utmaningar på längre sikt?

Digitaliseringen har man pratat om länge. Vårt företag är väl förberedda. Vi arbetar med flera affärssystem, använder applikationer med checklistor och riskanalyser. Vi verkar i en omodern bransch som börjar bli modern. Man måste vara på tå hela tiden. Personalen behöver gå kurser var tredje eller femte år för att klara av att hantera olika typer av arbeten, där krav och regler skärps och det är ett löpande arbete som inte kommer att minska i framtiden. En annan fråga är vad våra maskiner kommer att drivas av i framtiden och hur det kommer att påverka drivmedelspriser och inköpspriser.

Maskinentreprenörerna (ME) är landets ledande bransch- och arbetsgivarorganisation för 4 200 maskinentreprenörer. ME företräder och stödjer medlemmarna och arbetar för branschens utveckling. Vi verkar för fri företagsamhet och en sund marknadsekonomi och bevakar och påverkar branschens arbetsmarknadspolitiska frågor.

Maskinentreprenörerna

Box 1609, 111 86 Stockholm

Telefon: 08-762 70 65

Rapporten är framtagen under november–december 2023.

Följande personer från Navet Analytics har medverkat vid framtagning av MEKO-rapporten:

- ▶ Jens Linderoth
- ▶ Magnus Klein
- ▶ Patrik Wikman

Från Maskinentreprenörerna har följande personer medverkat:

- ▶ Veronica Sandström, kommunikationschef
- ▶ Jörgen Eriksson, Opinions- och pressansvarig